

29.04.2020

Eduskunnan sivistysvaliokunta
SiV@eduskunta.fi

Lausuntopyyntö 23.4.2020

VNS 1/2020 vp Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2021-2024

Eduskunnan sivistysvaliokunta on pyytänyt valtiovarainministeriön lausuntoa julkisen talouden suunnitelmaa vuosille 2021 – 2024 koskevasta valtioneuvoston selonteosta (VNS 1/2020 vp) sivistysvaliokunnan toimialaa koskevilta osin. Pyydettyä lausuntonaan valtiovarainministeriö toteaa seuraavaa.

Yleistä

Hallitus on 16.3.2020 todennut yhteistoiminnassa tasavallan presidentin kanssa Suomen olevan poikkeusoloissa koronavirustilanteen vuoksi. Hallitus antoi eduskunnalle ensimmäiset valmiuslain käyttöönottoasetukset 17.3.2020.

Poikkeustilanteen vuoksi vuosien 2021-2024 julkisen talouden suunnitelmassa esitetään vain riippumattoman ennusteen mukainen julkisen talouden keskipitkän aikavälin kehitysarvio, eikä se sisällä vakausohjelmaa. Julkisen talouden suunnitelmaan ei siten sisälly merkittäviä uusia poliittisia päätöksiä. Julkisen talouden suunnitelma on teknisluontoinen. Kriisin keskellä taloudellisen tilanteen arvioiminen on poikkeuksellisen epävarmaa. Talouspolitiikan kokonaisuudesta linjataan budjettiriihessä elokuussa 2020.

Jo aiemmin tehtyjen päätösten mukaisesti pysyvien julkisen talouden menojen lisäys on noin 1,4 mrd. euroa vuoden 2023 tasolla. Panostuksia kohdennetaan mm. varhaiskasvatukseen, koulutukseen ja tutkimukseen. Pysyvät menolisäykset katetaan pääosin päätösperäisin pysyvin lisätuloin ja uudelleenkohdennuksin. Lisäksi on päätetty vuosille 2020–2022 yhteensä noin 1,4 mrd. euroa ns. tulevaisuusinvestointeihin.

Budjettitalouden menot ovat vuosina 2021–2024 noin 60,6–61,0 mrd. euron vuositasolla (vuoden 2021 hinnoin). Menojen kasvu vuosina 2021–2023 on noin 1,5–1,8 mrd. euroa / vuosi suhteessa edelliseen kehyspäätökseen. Hallitus on päättänyt vuoden 2020 ensimmäisissä lisätalousarvioissa lukuisista määräaikaista ja kohdennetuista toimenpiteistä mm. koronaviruksen terveydellisten ja taloudellisten vaikutusten torjuntaan. Valtion budjettitalouden määrärahoina tämä tarkoittaa yhteensä noin 4,1 mrd. euron päätösperäisiä panostuksia v. 2020—2024.

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala

Opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokan määrärahataso on kehyskaudella keskimäärin 7 mrd. euroa vuodessa. Seuraavassa keskeisimpiä opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalaan koskevia julkisen talouden suunnitelman linjauksia:

Työllisyystoimet

Julkisen talouden suunnitelmaan sisältyy eräitä työllisyyden parantamiseen tähtääviä määrärahalisäyksiä. Jatkuvan oppimisen ja osaamisen kehittäminen perhevapailla olevien luku- ja kirjoitustaidon ja perustaitojen parantaminen yhteistyössä varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen osoitetaan 2 milj. euroa vuosittain, joka on tarkoitettu kohdistaa erityisesti maahanmuuttajavanhemmille.

Osaajapulaan vastaamiseen liittyviä jatkuvan oppimisen nopeavaikutteisia toimia varten siirretään työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalta 10 milj. euroa vuosina 2023 ja 2024 opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle.

Oppivelvollisuus

Oppivelvollisuusikä korotetaan 18 ikävuoteen ja samalla toteutetaan maksuton toisen asteen koulutus. Uudistukseen varataan 22 milj. euroa v. 2021, 65 milj. euroa v. 2022, 107 milj. euroa v. 2023 ja 129 milj. euroa v. 2024.

Oppivelvollisuuden pidentäminen lisää kuntien valtionosuuksia v. 2024 22 milj. euroa verrattuna vuoden 2023 tasoon. Näin ollen valtionosuus on 22 milj. euroa v. 2021, 65 milj. euroa v. 2022, 107 milj. euroa v. 2023 ja 129 milj. euroa v. 2024.

Ammatillinen koulutus

Hoitajamitoituksen muutokseen vastaamiseksi uusien lähihoitajien koulutukseen kohdennetaan määräaikaaisesti yhteensä 116,5 milj. euron lisäys vuosille 2021 – 2024 (27 milj. euroa v. 2021, 43 milj. euroa v. 2022, 30 milj. euroa v. 2023 ja 16,5 milj. euroa v. 2024).

Saamelaisalueen koulutuskeskuksen toiminnan turvaamiseen ja saamen kielen koulutusmäärien lisäämiseen osoitetaan kehyskaudella vuosittain 0,2 milj. euroa.

Korkeakoulut ja tutkimus

Suomen Akatemialle osoitetaan kertaluonteisesti ilmastomuutostutkimuksen kokoamiseen ja tehdyn tutkimuksen vaikuttavuuden lisäämiseen 10 milj. euron myöntövaltuus v. 2021.

Sitran lahjoitukseen perustuen yliopistoja pääomitetaan 33 milj. eurolla v. 2020 ja 67 milj. eurolla v. 2022. Pääomittaminen toteutetaan yliopistojen tutkimuksen vaikuttavuuden ja varainhankinnan perusteella.

Tutkimusaineistojen, tutkimustulosten ja osaamisen laajaa hyödyntämistä ja avoimuutta edistetään. Datalähtöisen tutkimuksen kehittämisohjelmaa jatketaan. Asiakirjallisen aineiston digitoin-tiin osoitetaan Kansallisarkistolle 1,5 milj. euroa vuosittain v. 2021—2023 uusien paperiarkistotilojen välttämiseksi.

Opiskeluterveydenhuolto

Vuoden 2021 alussa tulee voimaan laki korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta. Tällöin myös ammattikorkeakouluopiskelijat tulevat Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön(YTHS) palveluiden piiriin ja rahoitusvastuu poistuu kunnilta. Uudistukseen liittyen peruspalvelujen valtionosuutta vähennetään 32 milj. euroa.

Kulttuuri

Esittävän taiteen valtionosuusjärjestelmää uudistetaan ja uudistukseen kohdennetaan 3 milj. euron lisärahoitus vuodelle 2022.

Kansallismuseon toimintamallin ja näyttelyohjelmiston valmisteluun kohdennetaan 0,15 milj. euroa vuosittain 2021—2023 ja 0,35 milj. euroa v. 2024. Kansallisopperan ja –baletin väistötiloihin varataan 0,8 milj. euroa v. 2022. Saamelaismuseo Siidan perusparannuksen kalustamiseen ja laajennukseen liittyvän näyttelyn valmisteluihin osoitetaan 1,4 milj. euroa v. 2021.

Rahapelitoiminnan tuotot

Rahapelitoiminnan tuotot alenevat kehyskaudella noin 130 milj. euroa. Kehityksen taustalla on mm. pelihaittojen vähentämiseen liittyvät toimenpiteet. Tarkoituksena on hallituksen linjausten mukaisesti selvittää keväällä 2020 valtiolle kertyvän rahapelituoton tulevaisuusnäkymiä ja käyttöä osana valtion tulojen ja menojen kokonaisuutta.

Budjettineuvos

Merja Leinonen